

opaskom da evoluciju treba objasniti, a ne da se od nje čeka objašnjenje. Ovdje su dana mnoga mišljenja raznih prirodoznanstvenika o faktorima evolucije. U tom razvijanju mišljenja o evoluciji, značajno je spomenuti članak pod naslovom *Evolucija i pojam o Bogu*, kao i prilog *Evolucija i Crkva*.

Organizam je šesti dio ove knjige. U njemu autor dokazuje svoju tvrdnju da početna stanica radi za cjelinu, kao i skupovi stanica, žlijezda, mišića, živčanog sustava, organa, a sve to djeluje u velikoj savršenosti. Možemo se složiti sa zaključkom autora: Stoga nije nikakvo čudo što veliki prirodoslovci, kao i svaki čovjek koji malo bolje misli i o ovom razmišlja, u organizmu gledaju djelo beskrajnoga, sveznajućeg Božjeg Uma.

I na kraju ove bogate knjižice dr Vuco u poglavlju o *Svemiru* riječima nam slika svemir kao slikar bojama. Prikazuje svemir onakvim kakvim ga ni u najvećoj mašti ne možemo zamisliti, a takav je. Jer ono zašto ne postoje mjerila ne može se ni izmjeriti. Zemlju opisuje poput najvećeg pjesnika, jer ona je, kako kaže, zrnce prašine pred velikim, orijaškim suncima, ali ipak je mjerilo s čijom veličinom možemo mjeriti svemirska tjelesa.

Ovo je poglavlje značajno jer se u njemu obrađuje svemir, kretanje i brzina svemirskih tjelesa, a svemirska teža, jačina sile svemirske teže, svemirski sat, vječnost svemira, počeci stvaranja svemira i dr. Sva mišljenja potkrijepljena su mnogim dokazima i mislima raznih prirodoznanaca, fizičara i biologa, filozofa i sl. Na sva pitanja tko je to sve stvorio, tako skladno, harmonično, lijepo, veliko i prepuno tajni i sjaja — nalazi se jedini odgovor: Bog. Jer, samo On može učiniti sva ta čudesa svemogućstva i sveznanja koje odsijeva sa svih strana iz zvjezdanog svemira.

Slažem se s velikim mislima francuskog filozofa Lacheliera, kojega navodi dr. Vuco, da je »svemir misao koja ne misli, ali obješena o Misli koja misli«.

Bez sumnje, ova će knjiga mnogima dobro doći. Vjerujem da će je svatko, tko je jednom pročitao, ponovno otvoriti, ponovno je čitati. Ona to zaslužuje.

NIKOLA BIJANKOVIĆ

Mile Vidović, Nikola Bijanković biskup makarski (1695—1730), tzd. Crkva u svijetu, Split 1979.

Ivan Ostojić

Knjiga je dio obranjene doktorske radnje, zapravo izvadak što ga je autor objavio, da bi udovoljio uvjetima za promociju. U tom izvatku on prikazuje djelovanje sluge božjega Nikole Bijankovića kao makarskog biskupa, na koju ga je službu mletačka vlada pravom patronata imenovala 1695, a Sveta Stolica potvrdila 1698. godine.

Tu je Bijanković na temelju arhivske građe prikazan kao uzor pastirskoga radnika. U prvom redu zato što je često poduzimao neobično teške i duge biskupske pohode ne samo na nedavno oslobođenom području, nego i na onom dijelu makarske biskupije, što se još nalazio pod turskom vlašću. Za vrijeme tih pohoda, što ih je ustrajno obavljao do duboke starosti, neumorno je poučavao kršćanski nauk, zanosno propovijedao riječ Božju, podjeljivao sakrament potvrde, pohađao bolesnike i dugo ispovijedao, sve to vrlo često pod otvorenim nebom. Bio je drag i samim Turcima, koji su ga nazivali Božjim čovjekom i pozivali da im blagoslovi djecu, polja i kuće.

Pobrinuo se i da dobije pomoć od misionara iz Družbe Isusove. Na hrvatskom jeziku je napisao *Nauk krstjanski kratko složen*. Živo je želio da muslimani-

ma, koji su ostali na mletačkom teritoriju i htjeli se krstiti, podigne kuću za katekumenat. Osnovao je više novih župa i njihovu upravu povjerio većim dijelom franjevcima. U Makarskoj je sagradio katedralu i njoj je pridružio makarsku župu, koju su do tada vodili franjevci. Zbog toga je došao u žestoki sukob s franjevcima pred samu svoju smrt, s kojima je i prije bio u čestim razmiricama. Otvorio je školu u biskupskoj kući. Kušao je i drugu osnovati u Mostaru, ali nije uspio. Da bi ublažio nevolje siromašnih vjernika, osnovao je u Makarskoj i po seoskim župama bratovštine u svrhu promicanja pobožnosti i pružanja uzajamne pomoći.

Sve je to autor lijepo nanizao i opisao, te svaku tvrdnju nastojao potkrijepiti arhivskim navodima. Na koncu je donio, i u prijepisu s izvornika i u hrvatskom prijevodu, pet isprava, koje su profesori moderatori smatrali značajnijima. Ali sve to nije dosta. Mislimo, da je trebalo pronaći sredstava i objaviti čitavu disertaciju, jer ona u novom svjetlu prikazuje Bijankovića. U njezinu naime tiskanom izvatku izostali su zanimljivi podaci o Bijankovićevu životu i radu prije nego što se preselio u Makarsku, a koji se u obranjenoj radnji nalaze nakon uvodnoga članka: Dalmacija i posebno makarska biskupija u XVII. stoljeću s prikazom političko-društvenih i crkvenih prilika. Zatim je potpuno preskočeno poglavlje: Djetinjstvo, školovanje i svećeničke aktivnosti Bijankovića. Isto tako i poglavlje: Apostolski vikar makarske biskupije. Nadalje, iza tiskanoga prikaza Bijankovićeve rada kao makarskog biskupa izostavljeni su članci: Proširenja kulta svetih, Rezidencija župnika, Odnosi sa susjednim biskupima i Briga za kler. Na koncu nedostaje važno poglavlje: Smrt Nikole Bijankovića i njegovo štovanje. Sve zajedno, nije tiskana ni polovica disertacije.

Skupa s navedenim poglavljima i člancima otpao je i kritični autorov stav prema dosadašnjim životopisima, nastojeći da pogreške ispravi a nedostatke upotpuni. To se odnosi na ono što su o Bijankoviću netočno napisali na jednom ili drugom mjestu njegov subrat oratorijanac Ivan Cetinčić, crkveni povjesničar Danijel Farlati, makarski kanonik Josip Pavlović-Lučić i na mnogo mjesta franjevac dr. Milan Mikulić.

Doduše, nakon objave izvatka otežano je tiskanje čitave disertacije u jednoj knjizi, ali bi ipak trebalo nastojati, da se naknadno tiska barem sve ono, čega nema u ovom izvatku.

NOVE KNJIGE

Ante Kusić: FILOZOFSKI PRISTUPI BOGU, Crkva u svijetu, Split, Cijena: broširano 200 din, tvrdo uvezano 250 din. Narudžbe prima: Crkva u svijetu, Zrinsko-frankopanska 14, 58000 Split.

Živan Bezić: STARE I NOVE TAJNE. Sakramenti danas, Služba Božja, Makarska, 1979. Cijena 100 din. Narudžbe prima: Služba Božja, Put žrtava fašizma 1, 58300 Makarska.

DANICA — Hrvatski katolički kalendar za god. 1980, HKD sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, Cijena 50 din. Narudžbe prima: HKD sv. Ćirila i Metoda, Trg kralja Tomislava 14, 41000 Zagreb.

Celestin Tomić: POVIJEST SPASENJA, sv. III. IZLAZAK (knjige: Izlazak, Levitski zakonik, Brojevi, Ponovljeni zakon), Provincijalat hrvatskih franjevac konventualaca, Zagreb, 1979. Narudžbe prima: Uprava Veritasa, Mišlkinina 31, 41000 Zagreb.

Simone Weil: IŠČEKIVANJE BOGA, KS, Zagreb, 1979. Cijena 150 din. Narudžbe: KS, Marulićev trg 14, 41000 Zagreb.

INTELEKTUALAC U SLOBODI. Knjiga razgovora s D. M. Chenujem, KS, Zagreb, 1979. Cijena 150 din. Narudžbe kao gore.